

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ЛИСТ

11.03.2014 № 1050-0-4-14-1111

Щодо застосування антикорупційного законодавства

(витяг)

Міністерство юстиції як центральний орган виконавчої влади, що діє відповідно до Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 395, організовує розгляд звернень громадян і надає роз'яснення щодо питань, пов'язаних із діяльністю Мін'юсту України, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства, а також щодо актів, які ним видаються, і не має повноважень з надання роз'яснень щодо питань, порушених у листі.

Одночасно в порядку інформування зазначаємо, що частиною першою статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» (далі - Закон) визначено коло суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення, до яких, зокрема, належать посадові особи юридичних осіб публічного права, які для цілей Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

При цьому зазначаємо, що для вирішення питання, чи є особа посадовою, слід виходити з правозастосовної практики, згідно з якою головним критерієм віднесення особи до кола посадових осіб є наявність у неї організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій.

При цьому Пленум Верховного суду України в Постанові від 26 квітня 2002 року № 5 «Про судову практику у справах про хабарництво» зазначив, що організаційно-розпорядчими обов'язками є обов'язки щодо здійснення керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах або організаціях незалежно від форм власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, колективних або приватних підприємств, установ або організацій, їхні заступники, керівники структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами), їхні заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконробы, бригадири та ін.).

Водночас під адміністративно-господарськими обов'язками розуміються обов'язки з управління або розпорядження державним, колективним або приватним майном (встановлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження в тому чи іншому обсязі мають начальники планово-господарських, постачальницьких, фінансових відділів і служб, завідувачі складами, магазинами, майстернями, ательє, їхні заступники, керівники відділів підприємств, відомчі ревізори і контролери та ін.

Тією самою постановою Пленуму Верховного суду України передбачено, що особа є службовою не тільки тоді, коли вона здійснює відповідні функції чи виконує обов'язки постійно, а й тоді, коли вона робить це тимчасово або за спеціальним повноваженням, за умови що зазначені функції або обов'язки покладені на неї правомочним органом або правомочною посадовою особою.

Працівники підприємств, установ, організацій, які виконують професійні (адвокат, лікар, вчитель та ін.), виробничі (наприклад, водій) або технічні (друкарка, охоронець та ін.) функції, можуть визнаватися посадовими особами тільки за умови, що разом із цими функціями вони виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські обов'язки.

Щодо визначення поняття «юридична особа публічного права» інформуємо, що згідно з положеннями частини другої статті 81 Цивільного кодексу України юридичною особою публічного права визначається юридична особа, яка створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим чи органу місцевого самоврядування.

При цьому, згідно зі статтею 6 Закону, зокрема на посадових осіб юридичних осіб публічного права поширюється заборона використовувати свої службові повноваження і пов'язані з цим можливості з метою отримання неправомірної вигоди або у зв'язку з прийняттям обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

Також відповідно до статті 8 Закону, зокрема посадовим особам юридичних осіб публічного права забороняється безпосередньо або через інших осіб отримувати дарунки (пожертви) від юридичних або фізичних осіб.

У зв'язку з цим зазначаємо, що частиною першої статті 368 Кримінального кодексу України (далі - КК) передбачена відповідальність за прийняття посадовою особою пропозиції або обіцянки надати їй або третій особі неправомірну вигоду за вчинення або невчинення такою посадовою особою на користь того, хто пропонує або обіцяє неправомірну вигоду, або на користь третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади або службового становища.

Своєю чергою, згідно з частиною другою названої статті КК злочином визнається отримання посадовою особою неправомірної вигоди для себе чи третьої особи за вчинення або невчинення на користь того, хто пропонує або обіцяє неправомірну вигоду, чи на користь третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади або службового становища.

Відповідно до пункту 1 примітки до статті 364 КК посадовими особами, зокрема у статті 368 КК, є особи, які постійно, тимчасово або за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади або місцевого самоврядування, а також обіймають постійно або тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних або комунальних підприємствах, в установах або організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління зі спеціальним статусом, повноважним органом або уповноваженою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

При цьому за порушення встановлених законом обмежень і заборони на отримання дарунка (пожертви) статтею 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) встановлено адміністративну відповідальність.

Згідно з приміткою до цієї статті КУпАП суб'єктом передбачених нею правопорушень є, зокрема, посадові особи юридичних осіб публічного права.

Щодо поняття «безпосереднє підпорядкування» слід зазначити, що визначення цього поняття міститься в абзаці другому статті 1 Закону, згідно з яким безпосереднє підпорядкування - це відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, заперечень, доручень, контролю за їх виконанням.

Перший заступник міністра   І. Ємельянова